

Lukács János

A könyvvizsgálat szerepe a gazdaság kifehértésében

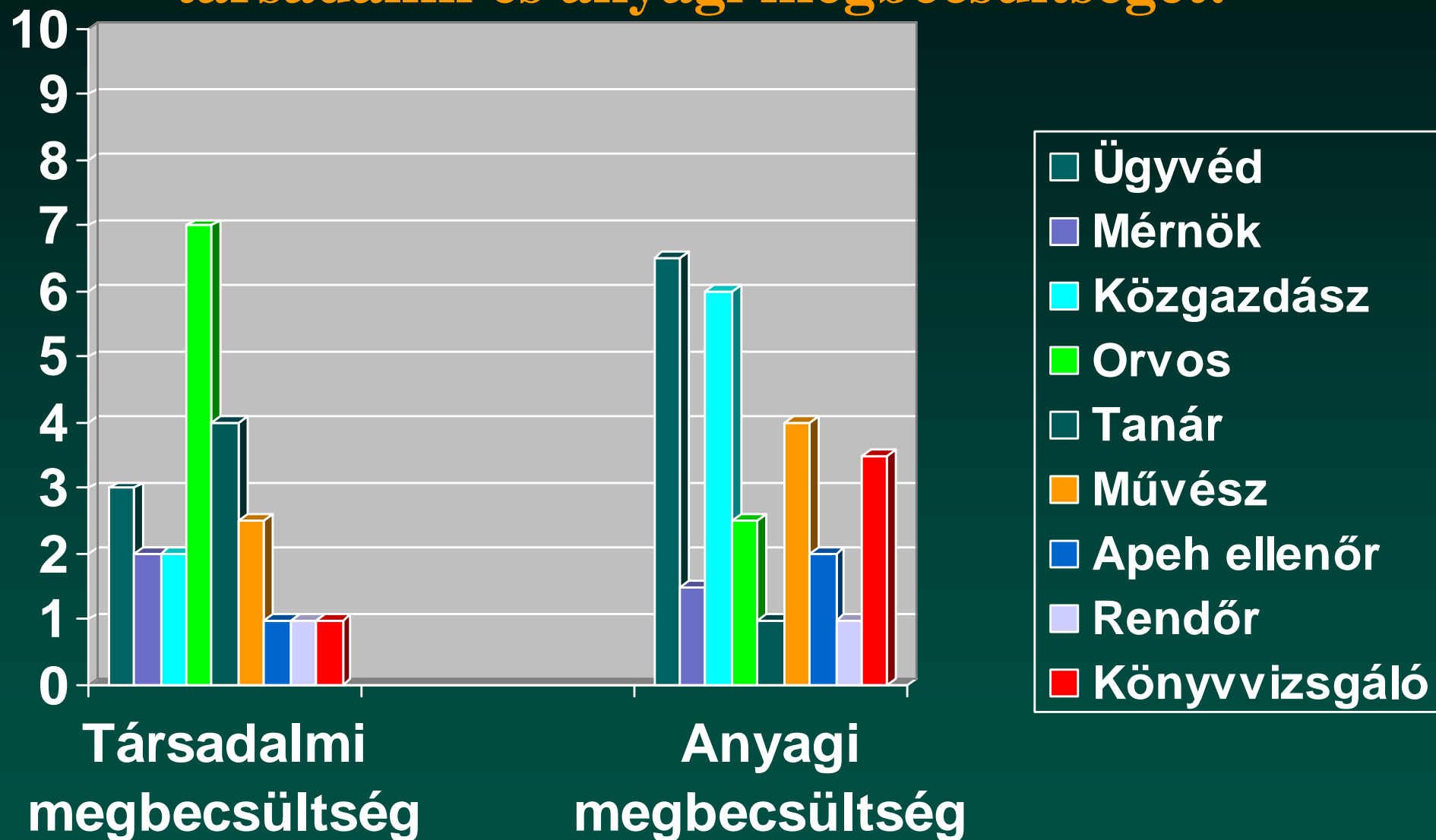
A könyvvizsgálat helye és szerepe a magyar gazdasági
életben

VII. Ellenőrzési és felügyeleti konferencia

Balatonfüred, 2008. november 7.

Pontozza 1-től 10-ig az alábbi szakmák társadalmi és anyagi megbecsültségét!

Mi lehet az oka az ellenőrzési és felügyeleti szakma negatív társadalmi megítélésének?

- **Történelmi örökség, elfogadottság, média**
idegen uralkodótól lopni, adót nem fizetni dicsőség is volt,
az államot meglopni nem bűn, ombudsman, BKV, rendőr, képzés

Mi a véleménye az alábbi ügyekről?

- a) Tocsik-ügy b) Whiskys-ügy c) Postabank-ügy
d) Kulcsár-ügy e) Enron-ügy f) Globex-ügy
g) Kaja Ibrahim-ügy h) Zalatnay-ügy i) Sass-ügy
j) Zuschlag-ügy

Elítéli: 30%

Helyesli: 0%

Közömbös: 25%

Nem ismeri: 15%

Érdekes: 10%

Elfogadható: 8%

Szimpatikus: 12%

Mi lehet az oka az ellenőrzési és felügyeleti szakma negatív társadalmi megítélésének?

- **Történelmi örökség, elfogadottság, média**
az államot meglopni nem bűn, ombudsman, BKV, rendőr, képzés
- **Nem eléggé szigorúak a törvényeink és a szankciók**
a nagyobb csalás marginális büntetése kisebb, presztízsvesztes
- **Nem eléggé hatékony, nem eléggé célzott** (adóhátralékok, jogkövetők, nem adócsalásra létrejöttek) **és gyakori az ellenőrzés,**
ugyanakkor az adminisztrációs terhek magasak
- **A legális tevékenységből elérhető jövedelmek várható nagysága alacsony - motiváció**

A könyvvizsgálat szerepe a gazdaság kifehérítésében

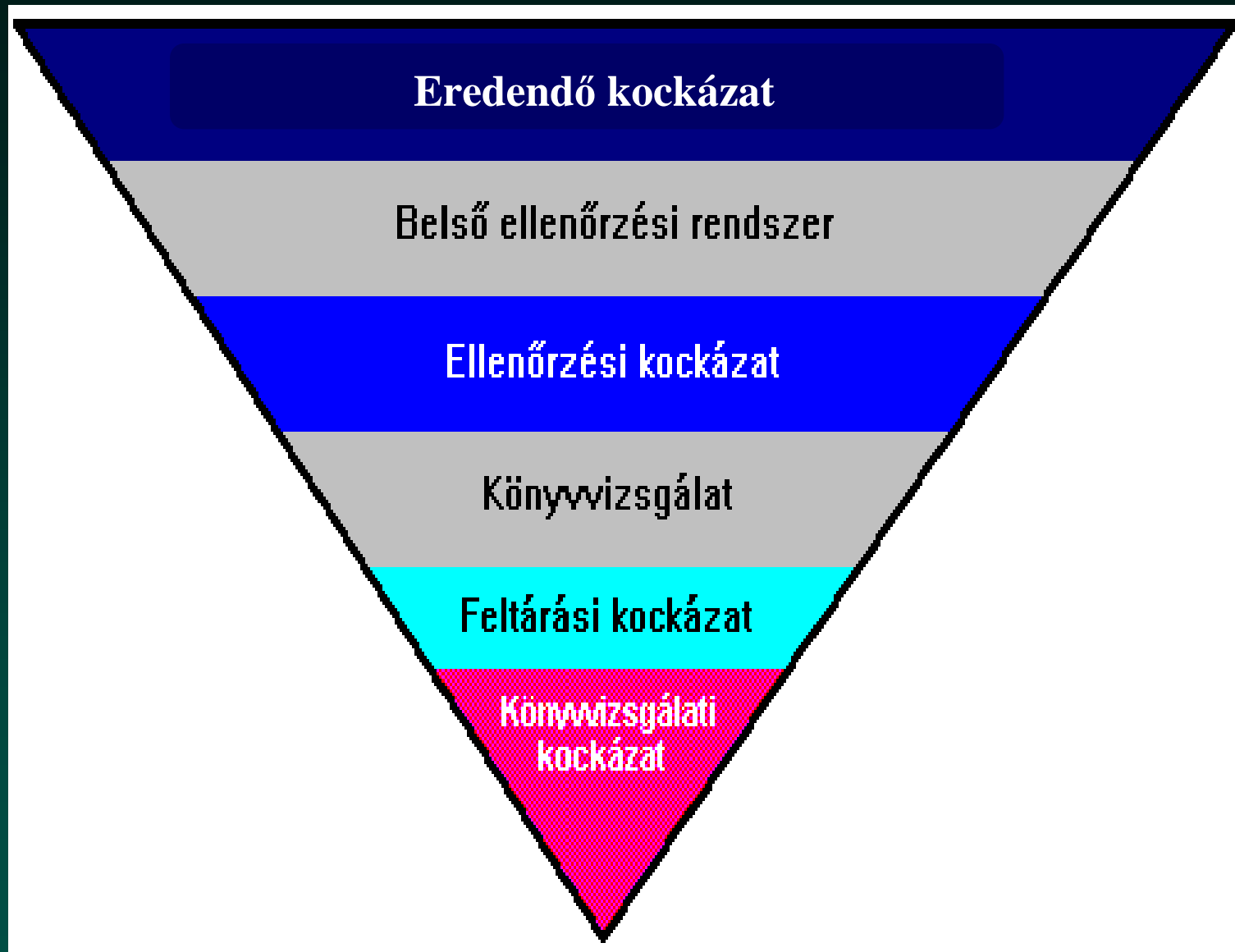
A könyvvizsgálat célja:

annak megállapítása, hogy a beszámoló a törvényi előírások szerint készült-e el, és ennek megfelelően megbízható és valós képet ad a vállalkozó vagyoni, pénzügyi és jövedelmi helyzetéről.

Szabályszerűség – Megbízhatóság – Hitelesség –

Összhang (a magyar nemzeti könyvvizsgálati standardokkal)

A könyvvizsgálat kockázatai

A könyvvizsgálat kockázata

Nem megfelelő jelentést, véleményt, záradékot adunk ki, mert

- a beszámoló lényeges hibás állításokat tartalmaz, miközben tiszta (minősítés nélküli) a záradék;
- minősített a záradék, miközben nincs megfelelő bizonyítékkal alátámasztva.

Könyvvizsgálói záradékok

Záradék fajták	Megoszlás (%)
Minősítés nélküli (tiszt)	92,2
Minősített	7,8
ebből figyelem felhívó	75
korlátozó	20
elutasító (ellenvélemény)	1,7
záradék megadásának elutasítása	3,3

Ki írja alá a könyvvizsgálói jelentést?

„kamarai tag könyvvizsgáló” – 2008-tól a Kkt. szerint

"bejegyzett könyvvizsgáló" - 1993-tól 2008-ig Szt, Kt.

"könyvszakértő" - 1971-től 1993-ig

"hites könyvvizsgáló" - 1930-tól 1971-ig és 2008-tól Kkt. 16. § (4),
csupán szimbolikus jog.

„könyvvizsgáló” – több jogszabályban is általában a "jogszabályi kötelezettségen alapuló könyvvizsgálói tevékenységét nem szüneteltető kamarai tag könyvvizsgáló".t értve alatta.

„helyettes könyvvizsgáló” – 2006-tól Gt. tartós távollét esetére

Könyvvizsgálók megoszlása	Kamarai tagok	
	száma	aránya (%)
Egyéni vállalkozó	1 269	
Gazdasági társaság	1 934	
ebből egyedül végzi	1 520	78,6
Összesen	5 827	100
ebből nő	3 916	67
férfi	1 911	33
40 év alatti	857	15
41-50 év közötti	1 603	27
51-60 év közötti	2 250	39
61-70 év közötti	776	13
71 év fölötti	341	6

Hol kötelező a könyvvizsgálat?

- ahol a vállalkozás éves nettó árbevétele az üzleti évet megelőző két üzleti év átlagában meghaladta a **100 millió forintot** és
- a könyvvizsgálatot külön jogszabály, köztulajdon védelme előírja elő (pl. HPt., Tpt., Ötv. stb.)
- takarékszövetkezet
- konszolidálásba bevont vállalkozás
- külföldi székhelyű vállalkozás mo-i fióktelepe
- eltért a törvényi előírásoktól az Szt. 4. § (4)-e szerint
- valós értéken történő értékelést választó cég esetében
- eváráról áttér
- érték helyesbítést alkalmaz
- devizanem váltás
- átalakulás
- közbenső mérleg
- nem pénzbeli hozzájárulás (apport)

Miért nincs az alapítványnál, egyesületnél, egyháznál, köztestületnél?

Hol készült könyvvizsgálat 2008-ban?

A társaságok 18,5%-ánál (54 732 cégnél)

Értékesítés nettó árbevétele (mFt)	Társaságok száma (db)	Megoszlása (%)
50 alatt	230 346	77,5
50-100 között (43%)	23 470	7,9
101-200 között	17 458	5,9
201-500 között	13 816	4,7
501-1 000 között	5 778	1,9
1 001-2 000 között	3 084	1,0
2 000 fölött	3 195	1,1
Összesen	297 147	100,0

Kinek az érdekében könyvvizsgálunk?

A könyvvizsgálat értékteremtő szerepe:

1) **a kincstár, a költségvetés** számára

- önkéntes jogkövetésre ösztönzés
- ellenőrzöttség tudatának erősítése

2) **a gazdálkodó szervezet** számára

a könyvvizsgálónak módja, lehetősége van

- megelőzni és

- feltárni (ahol könyvvizsgálat van, ott kevesebb a megállapítással záruló ellenőrzés)

Könyvvizsgálat a szürke gazdaság ellen

Közérdek védelme. Harc a

- **gátlástalanság (Rockefeller effektus, utólagos engedmények, nem teljesített beruházási-foglalkoztatási ígérvények, export, fiktív ügyletek, sikerdíjak, felszámolásba vitt cégek, a teljesítések gyenge színvonala vagy megrövidítése, hűtlen kezelés)**
- **és a korrupció (állami megbízások közbeszerzési eljárások, tenderek nélkül; pályázati pénzek, uniós támogatások elosztása; kezességvállalás, sógor-komaronkon-barát; társasház felújítások, építési engedélyek; tanulmányok (olimpia, kormányzati negyed, egészségügy, regionális gazdálkodás lehetőségei, egészségügyi reform előkészítése, turisztika); jogi-pénzügyi-műszaki-projektvezetési tanácsadás, szakértés, kommunikáció-média-reklám, tréning, oktatás,)**

ellen.

A könyvvizsgálat szerepe a gazdaság kifehérítésében

A tulajdonosok, a menedzsment hozzáállásának, motiváltságának, tisztességességének és fedhetetlenségének megítélése, vizsgálata

- **Eldugja, leköltségeli az eredményt, az adóalapot, a vagyont** (bekerülési érték tartalma (karbantartás), eva, fejlesztési tartalék, tőzsdei ügyletek, színlelt szerződések, költségtérítések, GW, leltár, készütségi fok, értékvesztés, elhatárolás, transzferár (alultőkésítés), fluktuáció, szabadságotolás, múlttal-tőkével-dolgozókkal-árbevétel nem rendelkező cégek)
- **Megnöveli az eredményt és a vagyont** (alapítás, átszervezés, kísérletfejlesztés, árfolyamveszt. elhatárol., elmaradt értékvesztés, écs, CT, leltár, készütségi fok, transzferár, peres ügyek eltitkolása, kötbér, kamat, értékhelyesbítés-devizás)

Egy amerikai felmérés tapasztalatai

- Minél nagyobb hatalommal bír valaki a vállalkozásban, annál nagyobb kárt tud okozni.

A munkahelyen elkövetett csalások

- 54%-ában a beosztottak,
- 34%-ában a középvezetők,
- 12%-ában a felsővezetők és a tulajdonosok vettek részt.

A felsővezetők és a tulajdonosok

- a középvezetőkénél 6-szor,
- az alkalmazottaknál 14-szer nagyobb kárt okoztak.

Egy amerikai felmérés tapasztalatai

- Egyenes arányosság van a cégnél eltöltött idő (és az életkor), valamint az okozott kár nagysága között.
 - **A 60 évnél idősebbek átlagosan 29-szer nagyobb kárt okoztak, mint a 26 éven aluliak, bár ők 3-szor annyi esetben követtek el csalást.**
- Egy tíz évvel korábbi felmérés szerint a csalások egyharmadát követték el nők, jelenleg közel felét. A férfiak által okozott kár értéke ugyanakkor magasabb, mint a nőké.
- **Többször követnek el egyedül csalást (65%), de a több ember bevonásával elkövetett esetek 4-szer nagyobb veszteséggel jártak.**
- A csalások 90%-a hűtlen vagyonkezelés és sikkasztás, de a legnagyobb károkat a beszámolók meghamisításával okozták.

Könyvvizsgálat a szürke gazdaság ellen

A könyvvizsgálati folyamat részei, szakaszai

- A. Ügyfél megismerése, ajánlattétel
- B. **Elfogadó levél és nyilatkozat, szerződéskötés**
- C. Tervezés, munkaprogram összeállítása
- D. **Könyvvizsgálati bizonyítékok gyűjtése**
- E. Áttekintés
- F. **Jelentéskészítés**
- G. Összegzés

Könyvvizsgálat a szürke gazdaság ellen

Könyvvizsgálat tervezési folyamatának lépései

1. Az ügyfél üzleti tevékenységének a megismerése
2. **Belső ellenőrzési és számviteli rendszer felmérése, tesztelése**
3. Kockázatbecslés
4. **Lényegesség meghatározása**
5. Kritikus könyvvizsgálati területek meghatározása
6. **Könyvvizsgálati megközelítés meghatározása**
7. Egyéb szakértők bevonásának mérlegelése
8. **Logisztikai tervezés**
9. Átfogó tervezési dokumentum és könyvvizsgálati munkaprogram összeállítása

Könyvvizsgálat a szürke gazdaság ellen

Könyvvizsgálati bizonyítékok begyűjtése

Könyvvizsgálati módszerek

- 1) Szemrevételezés, megfigyelés, fizikai vizsgálat
- 2) Megerősítés, megfigyelés, újracsinálás
- 3) Információk bekérése és visszaigazolása
- 4) Számszaki felülvizsgálat
- 5) Becslések, tesztelések, mintavétel
- 6) Kikérdezés, riportolás
- 7) Összehasonlítás

A mintavétel módszerei: jellemzőkön vagy pénzegységen alapuló

- **Véletlen mintavétel**
Rétegzés (homogén csoportok képzése):
pénzérték alapján, terület alapján, idő alapján
- **Szisztematikus mintavétel**
Egy vagy több kezdőpontból minden n-dik
elem kerül kiválasztásra

Statisztikai
mintavétel

- **Blokk mintavétel**
- **Ötletszerű mintavétel**
Bizonyos összeg feletti tételek kiválasztása
Bizonyos partnerrel szembeni tételek
kiválasztása
Adókockázatok alapján történő kiválasztás

Nem-
statisztikai
mintavétel

23

Könyvvizsgálat a szürke gazdaság ellen

Informatikai rendszerek tesztelése

Számviteli információk manipulálása

Számlázási program

Készlet-nyilvántartás

Tárgyi eszköz nyilvántartás

Bér- és munkaügyi program

Visszaélések a készleteknél

- Az egymásra halmozott dobozok közé üres dobozokat rejtenek.
- Egyes kartonok szemetet, vagy más értéktelen dolgot tartalmaznak.
- Bizományba átvett készleteket is beállítják be a saját leltárba.
- Felhívítják a készletet. (Például vizet adnak a folyékony anyagokhoz.)
- Megváltoztatják azon készletek mennyiségét és értékét a leltárban, amelyeket a könyvvizsgáló nem számolt meg.
- Számítógépes készletnyilvántartó program segítségével állítanak be fiktív készletet az analitikába.
- A könyvvizsgáló által fel nem keresett raktárak leltáríveit meghamisítják.
- A telephely között úton lévő szállításokat mindkét raktárban leltárba veszik.
- Egyes készleteket átviszik egy másik raktárba, és ott is számba veszik, felleltározzák.
- A már eladott, de még ki nem szállított termékeket is felveszik a leltárba.
- Hamis visszaigazolást szereznek be az idegen helyen tárolt készletekről.
- A már megrendelt, de még le nem szállított készleteket is beállítják a leltárba.
- A befejezetlen termelés készültségi fokát a valóságtól eltérően vagy túl magas, vagy túl alacsony szinten állapítják meg.
- Túlértékelik a készleteket.
- A nem fordulónapon elvégzett leltározás során csalnak az előre- vagy a visszavetítésénél.

Az adótörvények betartásának ellenőrzése

Áfa (fordított - engedélyköteles és adóalany, arányosítás, teljesítés

Tao (adóalap és adókedvezmények)

HIPA

Illeték

Kifizető által levonandó szja, osztalékadó

Természetbeni

A könyvvizsgálat etikai alapelvei

Tisztesség, tárgyilagosság, szakértelem és kellő gondosság, titoktartás, hivatáshoz méltó viselkedés

Betartásának veszélyforrásai

- **Önérdek** (üzleti kapcsolat, anyagi függőség, munkába lépés)
- **Önellenőrzés** (könyvelés, adó-, informatikai, szervezési, tanácsadás, korábban ott dolgozott)
- **Elfogultság** (képviselő adóhatóságnál (fellebbezés), peres ügyek)
- **Magánjellegű kapcsolat**
- **Fenyegetettség** (szerződésbontással, perrel, díjcsökkentéssel, ráfordított idővel)

Függetlenséget veszélyeztető tényezők

Kényes kérdések:

Függetlenség és a könyvvizsgálati díj

- Díj szabad megállapodás tárgya, de a minőségellenőrök értékelik
- **Meghatározó tényezők:**
 - feladat jellege,
 - időigénye,
 - tárgyi és személyi feltételek,
 - további költségek
- Kamara ajánlást adhat ki az elvekre.

A függetlenséget veszélyeztető tényezők:
önellenőrzés, önérték, elfogultság, privát kapcsolat, fenyegetés

Kényes kérdések: Könyvvizsgálói felelősség

- A könyvvizsgáló **szakmai (fegyelmi)** felelőssége a tevékenység ellátásáért
 - nem korlátozható
 - fegyelmi eljárás szankciókkal (+közfelügyelet)
- A könyvvizsgáló vagy a könyvvizsgáló cég **anyagi** felelőssége a Ptk. szerint
 - arányos felelősség a gyakorlatban
 - felelős a megbízást vállaló (cég vagy természetes személy)
 - a könyvvizsgáló felelőssége a könyvvizsgáló céggel szemben a jogviszony alapján.

Kényes kérdések: Titoktartás

- a vizsgálat során tudomására jutott információt bizalmasan kell kezelni,
- tartózkodni kell a tudomására jutott információkat saját vagy harmadik fél előnyére való felhasználásától.

Kivéve, ha az ügyfél írásban felmentette!

Nem jelenti a titoktartási kötelezettség megszegését:

- a kamara által működtetett **minőségbiztosítási** rendszer keretei között, valamint
- a **pénzmosás** és a terrorizmus finanszírozása megelőzéséről és megakadályozásáról szóló törvényből adódó feladatok végrehajtása alapján indított ellenőrzés, illetve
- a kamara **fegyelmi bizottsága** által lefolytatott fegyelmi eljárás során, továbbá
- a **közfelügyeleti** hatáskörben kért, a hatáskör gyakorlásához szükséges és arányos adatszolgáltatás teljesítése, a könyvvizsgálói munkaanyagoknak az eljárók részére történő rendelkezésre bocsátása;
- az **új könyvvizsgálónak** teljesített információ adás.

A könyvvizsgáló feladatai a Számviteli törvény szerint

*Ha a könyvvizsgáló az ellenőrzés során a jogszabályi rendelkezések, a létesítő okirat megsértéséről, vagy olyan tényről szerez tudomást, amely a vállalkozó helyzetét, jövőbeni kilátásait hátrányosan befolyásolja, erről haladéktalanul köteles megbízóját értesíteni, s indokolt esetben jogosult, illetve köteles az **igazgatóság, a felügyelő bizottság vagy a legfőbb szerv összehívását kezdeményezni.***

240-es könyvvizsgálati standard

- PSZÁF tájékoztatás,
- pénzmosásra utaló adat, tény, körülmény felmerülése
- vezetés megfelelő szintjét
- megkeresés esetén: Ptk., Btk., Államtitokról szóló tv.

A könyvvizsgáló feladatai a Gt. szerint

Ha a könyvvizsgáló megállapítja, illetve egyébként tudomást szerez arról, hogy a gazdasági társaság vagyonának jelentős csökkenése várható, illetve olyan tényre észlel, amely a vezető tisztségviselők vagy a felügyelőbizottság tagjainak a felelősségét vonja maga után, köteles a gazdasági társaság **legfőbb szervének összehívását kezdeményezni.**

Ha a legfőbb szerv ülésének összehívására nem kerül sor, illetve a jogszabályok által megkívánt döntéseket nem hozza meg, a könyvvizsgáló erről a társaság törvényességi felügyeletét ellátó **cégbíróságot értesíti.**

Lukács János

**A könyvvizsgálat szerepe a gazdaság
kifehértésében**

A könyvvizsgálat helye és szerepe a magyar gazdasági
életben

**KÖSZÖNÖM MEGTISZTELŐ
FIGYELMÜKET**

VII. Ellenőrzési és felügyeleti konferencia

Balatonfüred, 2008. november 7.

